עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' ב סמג לאוין קמח קמט טוש"ע י"ד סי' קכא סעי"א:

כא ב מיי' שם ופט"ו שם הל' כח סמג לאוין קמח טור ש"ע י"ד סי' קג סעיף א וסי' קכב סעי"א:

כב ג מיי' שם פי"ו הלכה ג סמג שם טור ש"ע י"ד שם סעיף ה וסי' קכב סעיף ג:

כג ד מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יז:

כד ה מיי' שם הלכה טו:

כה ו ז מיי' פ"ה מהלכות נזירות הלכה ג:

◆

תורה אור השלם

1. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם: במדבר לא כג

2. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו כ

3. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ד

◆

פי' הרא"ש

נפקא ליה מגעולי עובדי כוכבים. פליטת איסור כלי מדין דטעמא בעלמא ואמר רחמנא כל אשר יבא באש תעבירו במים. דבכל התורה נותן טעם לפגם מותר דבפ' בתרא דע"ז גמרי' מנבלה הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה. לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא קדרה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא. וכי היכי דבפגם מרובה שריא רחמנא דגלי רחמנא בנבלה ה"ה במועטת הוא שחדש בו הכתוב. א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי. מכדי לר"ע שמעי' ליה באיסור נזיר היתר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא איירי מידי. לר' יוחנן פריך דאמר כל איסורי' שבתור' אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסור נזיר. קנ"ל הא. מדרבנן נשמע (לר"ע) [דר"ע] מי (נימא) [ס"ל] הכי לענין היתר מצטרף לאיסור: משום דהוי חטאת ונזיר ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים. שאם פסולה היא החטאת כגון פגול או נותר. ואם כשרה היא תאכל כחמור שבהן. וה"ג ר"ח שלמי' ביום ראשון שנגעו בחטאת. ואם ביום שני נגעו בחטאת לא תאכל החטאת כי אם עד הלילה. בהיתר מצטרף לאיסור איירי כגון שנדבק שומן בין זו לזו לטעם כעיקר לא איצטריך דכבר ילפי' מגעולי עובדי כוכבים כל איסורים שבתורה לא מוקמי' לה לבזית בכדי א"ם דלהא לא איצטריך קרא ל שיעורי איסורים הלכה משה מסיני. ואי תקשי לך נקמה לטעם כעיקר ויהיה חטאת וגעולי עובדי כוכבים ב' כתובים הבאים כאחד. והיתר מצטרף יליף בכל איסורים מנזיר. וי"ל כיון שהדבר שקול מסתברא טפי לאסור טעם כעיקר מהיתר מצטרף לאיסור. וכן לעיל אי לאו דשמעי' ר"ע ממקום אחר טעם כעיקר הוה מוקי משרת לטעם כעיקר ולא להיתר מצטרף לאיסור. ורבנן תיפוק ליה היתר מצטרף לאיסור מחטאת דלדידהו לא הוי ב' כתובים הבאים כא'. ובספרים היה כתוב ורבנן לנ"ט לפגם הוא דאתא. וא"א ליישבו דלא מצינו שנאסר טעם לפגם בקדשים דאמרי' בזבחים פרק דם חטאת כל יום נעשה (פגול) [גיעול] לחבירו אלמא דטעם לפגם שרי בקדשים וה"ג במקצת ספרים. ורבנן לטעם כעיקר הוא דאתא ומצרך צריכי דאי כ' רחמנא חטאת הוה אמינא נזיר לא אתי מניה. (נזיר) דחולין מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא נזיר ה"א חטאת מנזיר לא ילפינן משום דחמור איסוריה (שבתורה) דאפילו חרצן אסר רחמנא והא דאמרי' לעיל רבנן ילפי כל איסורים שבתורה מנזיר. ולא אמרי' שאני נזיר דחמיר איסוריה אחטאת קא סמיך דאתי מביניה. ור"ע אמר לך א"כ ליכתוב רחמנא גבי נזיר וליתו קדשים מניה. ולית ליה לר"ע הך סברא דנזיר חמור הלכך הוו להו ב' כתובים הבאים כא' ויש ספרים שכתוב בהן ורבנן לטעם כעיקר[א] הוא דאתא וא' א' להיתר מצטרף לאיסור. פי' ומינה לא ילפי' בעלמא דחולין מקדשים לא ילפי': והא מצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א וכו'. ופריך לר"ע דאמר נזיר וחטאת ב' כתובים הבאים כא'. ומשני ר"ע אמר לך לכתוב רחמנא בנזיר וכו' ואפי' ל"ג והא אלא ומצרך צריכי יש לפרש רבנן משיבין כן לר"ע ובספ' אלו עוברין גרס רבנן מצרך צריכי. ור"ע למאי צריכי בשלמא נזיר מחטאת לא גמרי' דחולין מקדשים לא גמרי' אלא חטאת ניליף מנזיר. ורבנן מצרך צריכי חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא ילפי' ומשרה ליתן טעם כעקר ומכאן אתה דן לכל התורה כולה. ובפרק גיד הנשה משמע דחטאת ליתן טעם כעיקר והיינו כסוגיין דשמעתין ולא כהני דפרק אלו עוברין: אלא הא דתניא כל אשר יעשה מגפן היין וכו'. ואע"ג דדרשינן ליה בריש פרקן לכלל הכא דריש ליה מכל ואפי' מאן דלא דריש ליה כל מכל דרשינן ועוד דרבי עקיבא דריש כל בפסחים: היתר ואיסור בבת אחת אבל בזה אחר זה אפילו בכדי אכילת פרס לא:

[א] אולי צ"ל ורבנן משרת לטעם כעיקר הוא דאתא וחטאת להיתר מצטרף לאיסור וכ"ה בפסחים מה:

מגיעולי עובדי כוכבים דאמר רחמנא [1]כל דבר אשר יבא באש למימרא דאסירי גיעולי עובדי כוכבים לאו טעמא בעלמא הוא [א]ואסור הכא נמי לא שנא ולרבנן נמי תיפוק להו מגיעולי עובדי כוכבים אמר ליה התם (א) חידוש הוא דהא בכל התורה כולה [ב]נותן טעם לפגם מותר וגבי גיעולי עובדי כוכבים אסור ולר"ע נמי הא חידוש הוא [ד]אמר רב הונא בר חייא [ג]לא אסרה תורה אלא לקדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מדרבנן נשמע לרבי עקיבא לאו אמרי רבנן האי משרת ליתן טעם כעיקר ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה לרבי עקיבא נמי דקא מוקים ליה להאי משרת להיתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה א"ל משום דהוי נזיר וחטאת ב' כתובין הבאין כאחד [ו]וכל ב' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין נזיר הא דאמרן חטאת מאי היא [ג]דתניא [2]כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפי' שלא בלע ת"ל בבשרה [י]עד שיבלע בבשרה יקדש [ה]להיות כמוה שאם פסולה היא יפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה ורבנן [ז]צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א נזיר לא אתי מינה משום דנזיר מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא גבי נזיר הוה אמינא מנזיר לא ילפינן משום דחמיר איסוריה דאפי' חרצן אסיר ליה הלכך לא אתיא מיניה ור"ע אמר לך למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא חטאת לא גמר נזיר מינה [ח]דחולין מקדשים לא גמרינן אלא לכתוב רחמנא בנזיר ותיתי חטאת מיניה דהא כל איסורין שבתורה קא גמרי מנזיר ורבנן אמרי לך חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא גמרינן ומשרת ליתן טעם כעיקר מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה ור' עקיבא תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור והוו להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאים כאחד אין מלמדין א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא [3]מכל אשר יעשה מגפן היין (ב) [י]לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין זה עם זה לר"ע השתא י"ל היתר מצטרף לאיסור איסור לאיסור מבעיא א"ל היתר לאיסור בבת אחת איסור לאיסור [י]אפילו בזה אחר זה ור"ש דלית

מגיעולי עובדי כוכבים. ובפסחים (דף מד: ושם) יליף מבשר בחלב ובכאן מקצר לומר מגיעולי עובדי כוכבים והקשה ה"ר יוסי איש ירושלם מה לגיעולי עובדי כוכבים שכן אין היתר ו)(מצטרף לאיסור) ותירץ דבכולהו כלי מדין הצריך הכתוב הגעלה אף לאותן שנבלעין מיין דנאסרו נזירי ישראל להשתמש בהן דקרא בכולהו כלים כתיב ואותן כלים שהמדיינים בשלו בהן יין הוי אסירי לנזירי ישראל דאכולם אמר רחמנא תעבירו באש ח):

נותן טעם לפגם מותר. כדאמרינן בפ' בתרא דע"ז (דף סו:) נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה והכא הכתוב אוסר:

דלאו נותן טעם לפגם הוא ולרבנן דאמרי חידוש הוא אי אפשר דלא פגמה [פורתא]. והוה ליה למימר כי היכי דפגמו מרובה שרי רחמנא אפי' פגם מועט נמי שרי:

לר"ע נמי דמוקי להאי משרת להיתר מצטרף לאיסור לימא מכאן אתה דן לכל [וכו']. ואמאי קאמר לעיל חוץ מאיסורי נזיר:

שאם פסולה היא תפסל. פירוש שלמים שנגעו בחטאת אם החטאת פסולה בפיגול בנותר[2] גם השלמים נפסלו: **תאכל**. זאת נבלעה[3] כחומר שבה דהיינו לזכרי כהונה ולפנים מן הקלעים וליום ולילה כדין חטאת ולספרים דגרסי כחומר שבהן משמע דיש חומרא בשלמים שאינה בחטאת ותמצאם כגון שנשחטו השלמים מאתמול דזמן השלמים עד [הלילה] ולא יותר והחטאת שנשחטה היום ומנה כל הלילה ועתה תאכל החטאת כחומר השלמים הרי גלי רחמנא בחטאת דהיתר מצטרף לאיסור דמי לא עסקינן דנבלע חצי זית שומן בתוך חצי זית דשלמים שהרי להכי איצטריך דלטעם כעיקר הא כבר ילפי' מגיעולי עובדי כוכבים בכל איסורים: ב] ה"ג ורבנן מצרך צריכי כו': אלא הא דתניא מכל אשר יעשה מגפן היין. ואע"ג דדרשינן ליה לעיל (דף לד:) בכלל ופרט הכא דריש מדכתיב מכל אפי'[4] למאן דלא דריש כל מכל דריש [אי נמי] אף ר"ע דריש [מכל]:

היתר לאיסור. חצי זית חלין וחצי זית מפת ביחד דוקא:

אפילו[5] בזה אחר זה. ובלבד שיאכל בתוך כדי אכילת פרס:

ולרבי עקיבא נמי הא חידוש הוא. והיכי גמרינן מיניה: **אמר רב הונא בר חייא**. לא נצרכה לר' עקיבא כל דבר אשר יבא באש וגו' אלא לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא ולאו חידוש הוא והואיל ולאו חידוש הוא ומיתסר ביה טעם כעיקר גמרינן מיניה לשאר איסורין שבתורה: **ורבנן**. דלא ילפי מיניה סברי אי אפשר דלא פגמה פורתא וחידוש הוא: **אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי**. מ"ט אמרת א)לר"ע לית ליה בשאר איסורין שבתורה דהיתר מצטרף לאיסור מדרבנן נשמע לר"ע כו': **חטאת מאי היא דתניא כל אשר יגע בבשרה יכול אפילו לא בלע ת"ל בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל**. שאם החטאת פסולה כגון שעבר עליו לילה ויום ונתבשל בו בשר שלמים יהא בשר שלמים אסור כמוהו: **ואם כשרה**. שלא עבר אותו היום תאכל כחמור שבחטאת לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה בלבד ג): כתוב בספרים **לרבנן תיפוק להו להיתר מצטרף לאיסור מחטאת התם נמי לנ"ט** א] **לפגם הוא דאתא ואצ"א לנותן טעם כעיקר ומיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא כו'**. והכי פירושו ורבנן תיפוק להו לשאר איסורין שבתורה שיהא היתר מצטרף לאיסור מחטאת דמה מצינו בחטאת שהיתר מצטרף לאיסור כדאמרינן בבשרה שבלע הימנה וה"ה נמי לשאר איסורין שבתורה התם נמי לגבי חטאת לנותן טעם לפגם הוא דאתא ואי אמרת אי משום נותן טעם לפגם הא כבר שמעינן ליה מנבילה אלא במבושל ומדלא כתי דההיא דנבילה אשמועינן במידי דמבושל שאם בישל בשר שחוטה בכלי שנתבשל בו בשר [נבילה] ונותן טעם בו הוא מותר דנותן טעם לפגם הוא ומותר ו)ואשמועינן נמי גבי חטאת בבשר חטאת מבושלת (ג) ובבשר מי דאפילו נגע בשר שלמים שאינו מבושל בכלי שנתבשל בו חטאת (הוא) או בבשר חטאת מבושלת עצמה ונותנת בה טעם יקדש להיות כמוה ואיבעית אימא אפילו ההיא דחטאת ליתן טעם כעיקר הוא דאתא ואי אמרת אם כן הוו להו ב' כתובין הבאין כאחד ולא ילמוד מהן לשאר איסורין ז)שבתובין הנהו מיצרך צריכי ליה דאי כתב רחמנא גבי חטאת דנותן טעם כעיקר לא אתי נזיר מיניה משום דנזיר כו': ואית דלא גרסי להאי ד)(ד) כלומר רבנן הוא דקמהדרי לר"ע דאמר נזיר וחטאת הוו להו ב' כתובין הבאין כא' ה)ואמרי ליה הנך ודאי לאו ב' כתובין הבאין כאחד ניניהו דמיצרך צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת דהיתר מצטרף לאיסור נזיר לא אתי מיניה משום דנזיר כו': (ה) **לכתוב גבי נזיר וליתי קדשים מיניה**. דהשתא לכל איסורין שבתורה בכמה שיעורין גמרי' מנזיר כדאמרי' בפ' גיד הנשה (חולין לח:) מה זרוע בשלה וכו' קדשים לא כ"ש אלא מדהדר כתב רחמנא חטאת ש"מ משום דהוי שני כתובין הבאין כאחד לתרתי לישני כדפרישית: **א"ל היתר מצטרף לאיסור**. כשנותנו בפיו בבת אחת אבל בזה אחר זה לא. אבל איסור לאיסור אפי' אכל חצי זית ובלעו וחזר ואכל חצי זית של איסור אחר הרי זה מצטרף:

ורבי

מסורת הש"ס

א) ע"ז סז: עה: ע"ש פסחים מד: ע"ש, ב) [קדושין לז. וש"נ], ג) חולין קח. פסחים מה. וזבחים לה., ד) [פסחים מד: ע"ש], ה) [שבועות כב:], ו) עיין א"מ, ז) נ"ל לאיסורו עי' א"מ, ח) [ועי' תוס' פסחים מד: ד"ה אלא].

◆

נוסחת הריב"ן

א) דלר' עקיבא: ב) בכ"י כתוב כאן גליון ור"ע אמר לך כו' ודפרכת נזיר חמיר איסוריה לאסור כזית וחרצן וזג זה הוא איסורים הרבה קדשים נמי איכא בהו איסורים הרבה כגון פיגול ונותר וטמא כבספרים כו': ג) בכתובים: ד) להאי ורבנן תיפוק להו אלא ה"ג ורבנן מצרך צריכי כלומר דבעי כו': ה) וקא אמרי ליה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה התם נמי חידוש הוא: (ב) שם מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג ילמד על איסורי נזיר שהן מצטרפין זה עם זה השתא י"ל לר' עקיבא היתר מצטרף: (ג) רש"י ד"ה כתוב בספרים וכו' בבשר חטאת מבושלת בבשר שלמים מי דאפילו וכו' לשאר איסורין שבתורה הנהו מילתא: (ד) ד"ה ואית דלא גרסי להאי אלא ורבנן צריכי וכו' כלומר רבנן: (ה) ד"ה אלא לכתוב גבי נזיר וליתי קדשים מיניה דהא כל איסורין:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה כתוב וכו' לפגם הוא דאתא כו' ונותנת בה טעם יקדש. נ"ב עי' א"מ: ב] תוד"ה ה"ג ורבנן וכו' א"נ אף ר"ע דריש מכל. נ"ב עי' א"מ:

◆

הגהות התוספות

1. כס"א אף. 2. נ"ל או נותר. 3. ונ"ל תאכל זאת הבולעת כחומר שבה. 4. נ"ל דאפילו. 5. כס"א איתא ואפילו [illegible] והכל דיבור אחד עם שלפניו.

◆

מוסף רש"י

מגיעולי עכו"ם. קדירה שבישל בה הנכרי וכשחוזר ישראל ומבשל בה היא מגעלת בליעתה לתוך של ישראל. גיעול לשון מקיא ופולט, והתורה אסרתו כמעשה מדין (במדבר לא) כל דבר אשר יבא באש, דהיינו יורות וקומקמוסין וכיוצא בהן שמרתיחין אותן על האור (פסחים מד:). ובגבי גיעולי עכו"ם אסור. ובפגי נמי לפגם הוא [illegible] (ע"ז [illegible]). לא

אסרה תורה אלא קדירה בת יומא. שבישל בה עכו"ם היום, אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו כשמבשל אינו אלא לפגם (ע"ז עו.). דלא פגמה פורתא. מטעם הכלי נפגמה הבליעה (פסחים מד:). מדרבנן נשמע לר"ע. לר' יוחנן פריך דקאמר לעיל כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר ולאוקמה כר"ע. מכדי לר"ע שמעינן ליה דאמר כאיסורי נזיר היתר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא איירי מידי, ור' יוחנן אמאי לא אמר דלית ליה באיסורי נזיר אית ליה נמי בשאר איסורי, הא ממאי דשמעינן להו לרבנן בטעם כעיקר מלינן למשמע מינה [illegible] בהיתר מצטרף לאיסור (שם). לאו אמרי רבנן כו'. וקא אמרי נמי הכי בשאר איסורי, לר"ע נמי [illegible] לאיסור איכא למימר נמי דלית ליה מכאן אתה דן לכל התורה כולה (שם). א"ל. כיון דמוקי ליה דר"ע [illegible] מלין למימר מכאן אתה דן (שם). משום דהוה נזיר וחטאת כו'. דבלוכתא אחריתי נמי כתבה רחמנא [illegible] אבל לרבנן דמוקי ליה לטעם כעיקר לא הוו שני כתובין הבאין כאחד, כדמפרש לקמיה (שם מה.) וכל שני [illegible] אין מלמדין. מדלא כתיב אחד ונגמרו כולהו מניה (קדושין לה.) מדהדר כתביה לאידך ולא ילפא מחבריה [illegible] (פסחים מה.). כל אשר יגע בבשרה. בשר חולין או שלמים שומן אכילתו מרובה מחטאת ונגע בחטאת, [illegible] כמוה (שם). יכול אפילו שלא בלע. הנוגעת בה ממנה קאמר רחמנא יקדש (שם). עד שיבלע בבשרה [illegible] מחטאת וכן ממנו כלי של שלמים ונבלע בו, ומכאן אנו למדים היתר מצטרף לאיסור בקדשים, ואין ללמוד [illegible] זה טעם אלא ממש (זבחים צז:). להיות כמוה. הנוגע בה יבלע ממנה (חולין צט.). שאם פסולה היא [illegible] החטאת, כגון פיגול או פסול אחר, תיפסל. אף זו שבלעה ממנה, ואם כשירה. החטאת, תאכל כחמור שבה. [illegible] כימנה לאסור באכילה אלא כחמור שבה, כחומר החטאת שנבלע בה, לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה [illegible] בה ב' מינין אחד חמור ואחד קל וכולה הולכת אחר החמור, אלמא היתר מצטרף לאיסור (פסחים מה. [illegible]) צריכי. תרוייהו כדמפרש לקמיה ולא הוו שני כתובין הבאין כאחד, דחד מתרוייהו לא מצי יליף [illegible] ילפא מחבריה ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים שם). דנזיר מקדשים לא ילפינן. חולין להחמיר לא [illegible] קדשים לבית חמורין (שם. ועי' רש"י בג"ה: גירסא אחרת. ורש"י שם). לימד על איסורי נזיר שהן מצטרפין [illegible] חנין כחדא אכילה לימד שמצטרפין (שם). השתא י"ל היתר מצטרף לאיסור. נ"ל דכתב רחמנא קרא להכי (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones